

Prezentarea studiului de impact realizat pentru Asociația Română a Băncilor

Proiecte legislative cu impact asupra contractelor de credit cu consumatorii

București, februarie 2020

Obiectivele studiului

Obiectivul studiului este de a analiza și prezenta impactul direct și indirect din punct de vedere economic și financiar, asupra consumatorilor și economiei, decurgând din impactul asupra instituțiilor de credit, atât din punct de vedere calitativ, cât și din punct de vedere cantitativ al celor patru proiecte de lege privind protecția consumatorilor:

- față de executările silite abuzive sau intempestive
- contra cesiunilor speculative de creanțe
- contra riscului valutar în contractele de credit
- împotriva dobânzilor excesive

Studiul nu a avut în scop următoarele aspecte:

- Analizarea din punct de vedere juridic a propunerilor legislative (de ex. din punct de vedere al constituționalității, compararea cu prevederile legislative din alte state);
- Identificarea efectelor propagate prin intermediul altor tipuri de entități care ar putea fi afectate (de ex. instituții financiare nebancare);
- Analizarea și prezentarea impactului direct și indirect din punct de vedere economic și financiar al prevederilor legislative asupra microcreditelor, având în vedere că acestea nu reprezintă produse specifice instituțiilor de credit.

Acest studiu a fost elaborat de către KPMG Advisory SRL în perioada iunie – noiembrie 2019, la solicitarea Asociației Române a Băncilor.

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

1. Protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive

2. Protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe

3. Protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

4. Protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive

1. Protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive

Proiectul de lege prevede **eliminarea caracterului de titlu executoriu** al contractelor încheiate cu consumatorii de către instituțiile de credit, instituțiile financiare nebankare, societățile de leasing etc.

De asemenea se prevede:

- obligativitatea citării consumatorului la procedura de încuviințare a executării silite
- analizarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale de către instanțe, din oficiu sau la cererea consumatorilor
- dreptul consumatorului ca ulterior finalizării procedurii de executare silită să nu părăsească locuința familiei timp de 1 an.

Aria de aplicare: Procedurile de executare silită noi, și, cu unele excepții, și cele aflate în curs de derulare

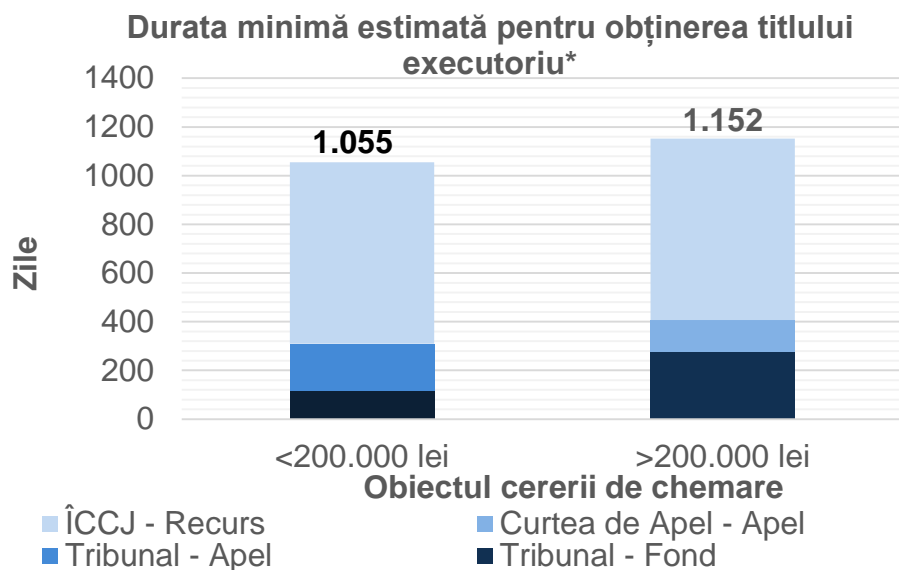
AFECTEAZĂ: procesul de recuperare a creanțelor de către instituțiile de credit.

Eliminarea caracterului de titlu executoriu introduce obligații suplimentare pentru toate părțile implicate (consumatori, instituții, sistemul judiciar)

Obținerea titlului executoriu va reprezenta o etapă suplimentară în procesul de recuperare a creanțelor:

Ulterior stabilirii imposibilității aplicării soluțiilor alternative

Sursa: Estimări KPMG, date Raport privind starea justiției 2016 (cea mai recentă versiune)

* A se vedea detalierea ipotezelor avute în vedere în cadrul Anexei 4 din studiul extins

- Încărcarea suplimentară a sistemului judiciar
- Cheltuieli suplimentare de judecată suportate de consumatori
- Creșterea duratei de recuperare a creanțelor și a ratei creditelor neperformante

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

1. Protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive

2. Protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe

3. Protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

4. Protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive

2. Protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe

Acest proiect prevede limitarea valorii pe care cesionarul unei creanțe o poate recupera de la consumator la valoarea prețului cesiunii plus cheltuieli și speze efective ale contractului și dobânda din ziua când cesionarul a plătit prețul cesiunii.

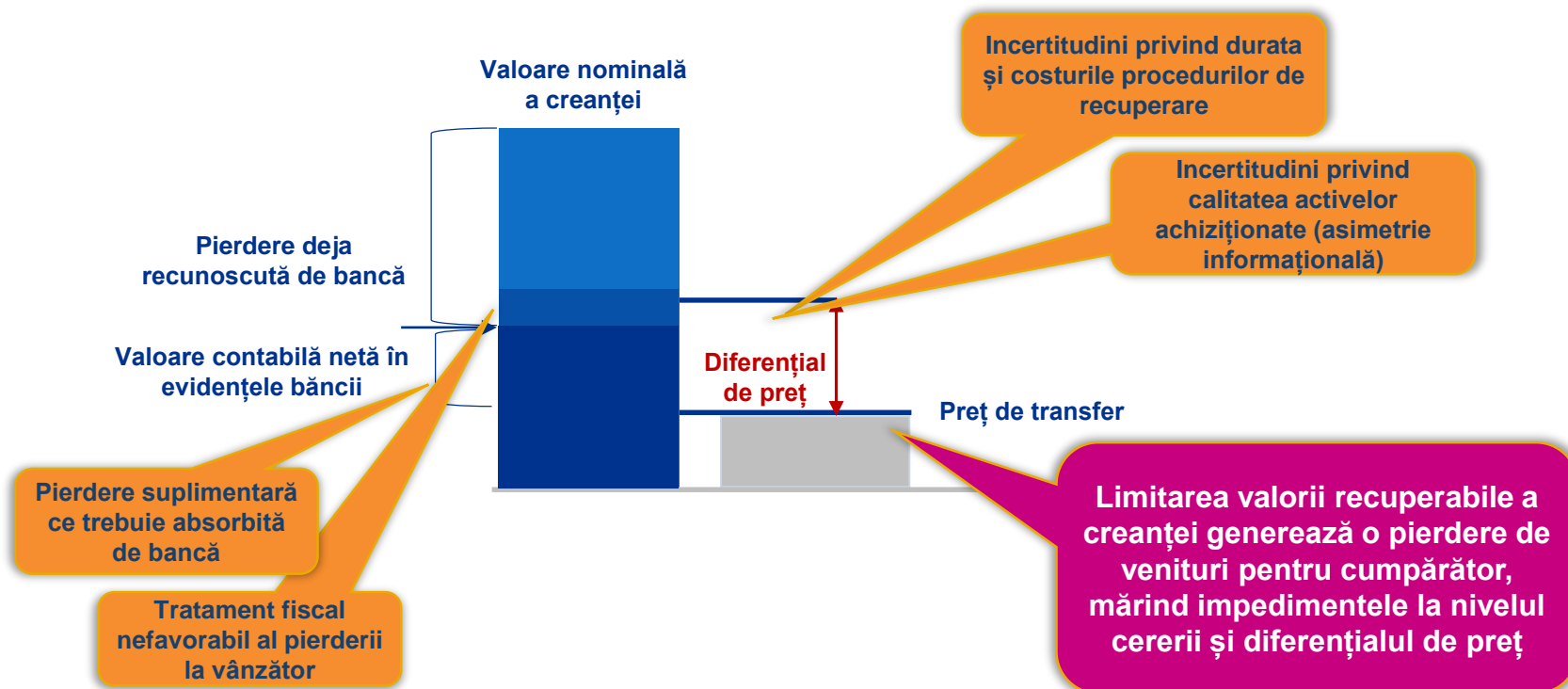
Aria de aplicare: Transferurile noi de credite acordate consumatorilor, indiferent de instrumentul juridic utilizat. Vizează și cesiunile realizate anterior în cazul în care se constată **impreviziunea**.

AFECTEAZĂ: procesul de recuperare a creanțelor de către instituțiile de credit.

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate restrânge alternativele de soluționare a creditelor neperformante (1/2)

Diferențialul de preț între vânzători (instituțiile de credit) și cumpărători (societăți specializate în recuperarea creanțelor) reflectă impedimentele existente la nivelul cererii și ofertei specifice pieței creditelor neperformante:

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate restrânge alternativele de soluționare a creditelor neperformante (2/2)

Soluții alternative pentru reducerea creditelor neperformante identificate la nivel european

Restructurare internă

- soluționare de către instituția care a acordat creditul; include diverse opțiuni de restructurare

Schemă de protecție a activelor

- suportarea în comun a riscurilor, de regulă cu susținere din partea statului
- orizont scurt de timp, pierderi potențiale mari dar cu probabilitate scăzută

Securitzare

- alternativă la vânzarea de creanțe

Companii de administrare a activelor

- separare completă a activelor, deseori cu susținere din partea statului
- orizont lung de timp, pierderi semnificative deja realizate

Vânzare de creanțe

- activele sunt vândute direct investitorilor, dacă piața este suficient de lichidă
- platforme de tranzacționare a creditelor neperformante

Scoatere în afara bilanțului

Sursa: Fell, J., Grodzicki, M., Martin, R., and O'Brien, E. (2016): "Addressing market failures in the resolution of non-performing loans in the euro area", *Financial Stability Review, ECB*

© 2019 KPMG Advisory S.R.L., a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Restructurarea internă de către instituția de credit a creanțelor neperformante este metoda prioritară, conform recomandărilor autorităților de supraveghere și, în plan local, conform prevederilor legislative în materie de protecție a consumatorului

În cazul în care restructurarea nu este posibilă, măsurile alternative presupun transferul creanțelor neperformante către companii/ platforme specializate. În piața românească utilizarea unor astfel de platforme este limitată de cadrul legal nedezvoltat. De asemenea, aceste soluții deseori presupun asistență guvernamentală (a se vedea soluțiile implementate în Italia, Spania, Irlanda, Marea Britanie)

Limitarea valorii recuperabile a creanțelor cesionate restrânge alternativele de soluționare a creditelor neperformante disponibile în plan local

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

1. Protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive

2. Protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe

3. Protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

4. Protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

3. Protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

CONVERSIA CREDITELOR ÎN VALUTĂ

La cererea consumatorilor – creditorii sunt obligați să efectueze conversia monedei de plată în lei sau în altă monedă în care consumatorii își obțin majoritatea veniturilor.

Conversia se realizează prin act adițional la contractul de credit sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească, la cererea consumatorului (în caz de refuz explicit al cererii sau de întârziere cu mai mult de 45 zile).

De la data cererii de conversie până la data actului adițional sau a hotărârii judecătorești efectele contractului se suspendă.

Conversia se face la cursul de schimb din data încheierii sau perfectării contractului, plus o variație de max. 20% din acest curs.

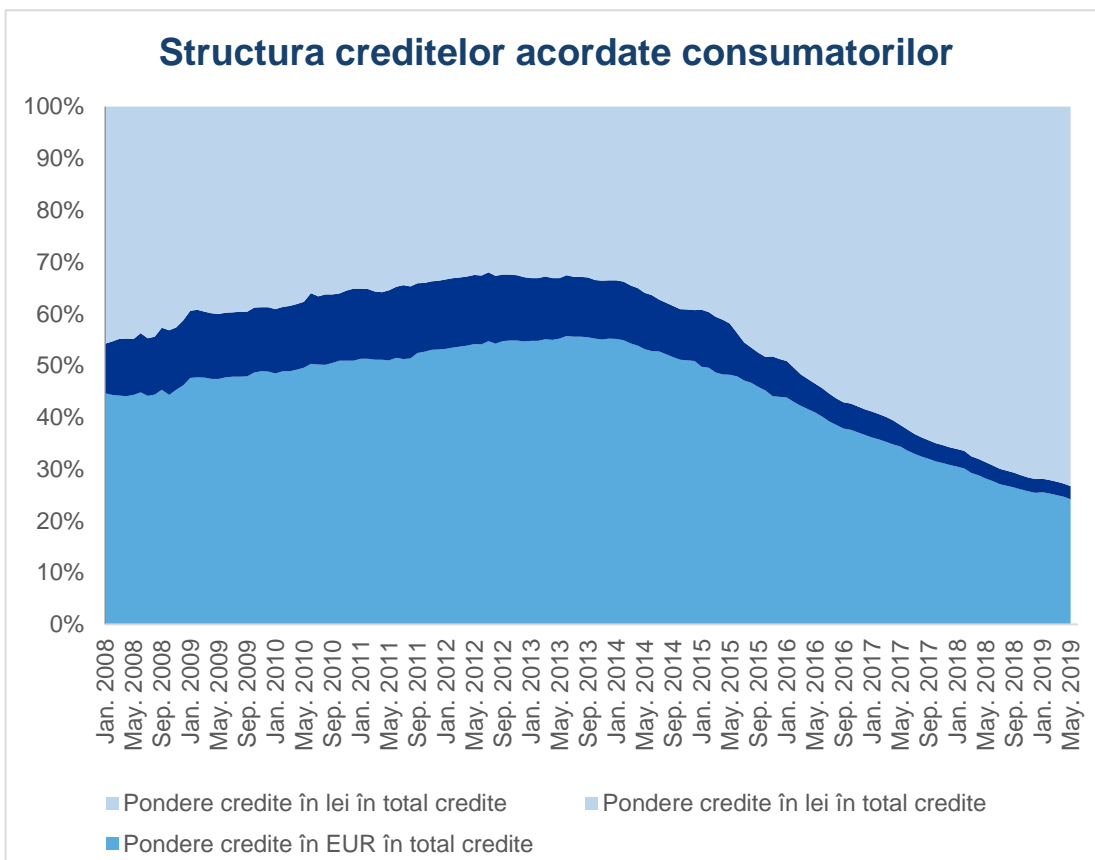
Clauzele privind costul total al creditului sunt fixate, la cererea consumatorului, prin raportare la data încheierii sau perfectării contractului ori, după caz prin raportare la costurile creditului aplicate de instituția de credit la data efectuării conversiei. În caz de dubiu, se aplică soluția cea mai favorabilă clientului.

Aria de aplicare: Contractele de credit noi și contractele în derulare, inclusiv cele care au fost cesionate/ externalizate.

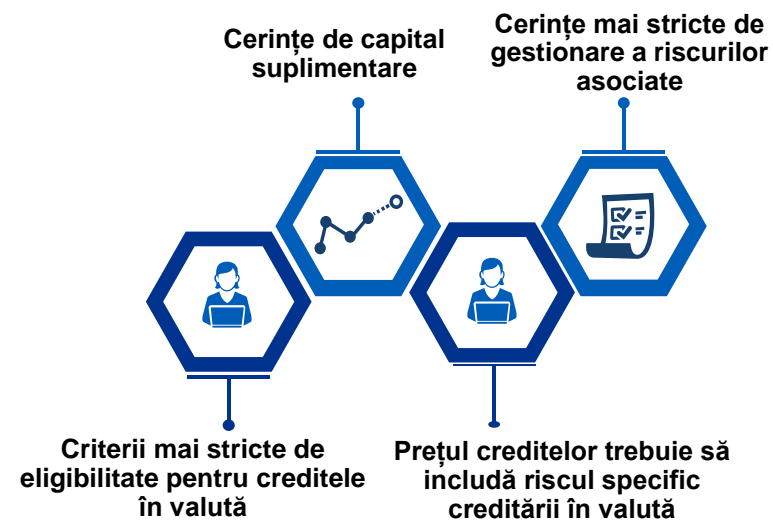
AFECTEAZĂ: oferta de produse de creditare.

Cadrul de reglementare bancar deja prevede măsuri specifice privind creditarea în valută care nu interferează cu mecanismele pieței

Ponderea creditelor în valută acordate consumatorilor a înregistrat un trend descendent atât ca urmare a ajustării pieței la condițiile macroeconomice cât și ca urmare a măsurilor prudențiale implementate la nivel european și local:

Sursa: BNR, analiză KPMG

Măsurile propuse ar putea determina:

- scăderea și mai pronunțată a ponderii creditelor în valută acordate consumatorilor ca urmare a conversiilor efectuate
- creșterea costurilor și implicit reducerea accesului la creditarea în valută
- restrângerea ofertei de credite și de produse de economisire în valută

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

1. Protecția consumatorilor față de executările silite abuzive sau intempestive

2. Protecția consumatorilor față de cesiunile speculative de creanțe

3. Protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

4. Protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive

Prezentarea proiectelor de lege și a principalelor implicații

4. Protecția consumatorilor împotriva dobânzilor excesive

	APLICABILITATE	LIMITĂ
Credite imobiliare	— Toate instituțiile financiare, cu excepția IFN-urilor	$DAE \leq 2pp + \text{dobânda de refinanțare BNR}^*$
	— IFN-urile	$DAE \leq 2 \times \text{dobânda de refinanțare BNR}^*$
Credite de consum	— Toate instituțiile financiare	$DAE \leq 15pp + \text{dobânda de refinanțare BNR}^*$
Creditele mai mici de 15.000 lei (aprox. 3.000 euro)	— Toate instituțiile financiare	Suma totală de rambursat $\leq$ dublul sumei împrumutate

* La data studiului, dobânda de refinanțare BNR (presumată în scopul studiului a fi rata de dobândă aferentă facilității de creditare) este 3,5% pe an.

Aria de aplicare: Contractele de credit noi și contractele în derulare, inclusiv cele care au fost cesionate/ externalizate.

AFECTEAZĂ: procesul de stabilire și percepere a dobânzilor contractuale și definirea ofertei de produse de creditare

Aproximativ jumătate din statele membre UE au implementate reguli de limitare a ratelor de dobândă, bazate în general pe dobânzi practicate în piață

Doar **jumătate din statele membre** ale Uniunii Europene au implementate **reguli de limitare a ratelor de dobândă** pentru credite (14 state membre).

Cele mai multe state au ales **plafoane bazate pe media dobânzilor practicate în piață** (rate endogene), doar patru optând pentru rate de referință exogene:

- Belgia – în funcție de rate la certificate de depozit și EURIBOR 3M;
- Olanda – dobânda legală plus 12 puncte procentuale;
- Polonia – de 4 ori rata lombard;
- Spania – doar pentru descoperitul de cont tacit dobânda maximă este de 2,5 ori rata legală.

Cele mai multe state au **plafoane diferențiate** în funcție de diverse criterii – produs, valoare împrumutată, maturitate. De asemenea, **majoritatea plafoanelor au în vedere limitarea DAE maximă prin raportare, în general la DAE mediu.**

În jumătate dintre state plafoanele sunt aplicabile tuturor creditelor acordate consumatorilor, în timp ce în cealaltă **jumătate limitele se aplică doar unor categorii de creditori** (e.g. instituții nebancare) **sau unor produse specifice** (creditele ipotecare fiind exceptate de la limitare).

Diversitatea tipologiilor de limitare a ratei de dobândă se reflectă și în valorile plafoanelor, care **variază între 5,92%** (plafon variabil aplicabil creditelor ipotecare în Franța, reflectând nivelul curent al dobânzilor în funcție de care se calculează) și **292%** (plafon fix pentru credite de consum negarantate pe termen scurt în Marea Britanie) ca rată anualizată.

Plafonul propus pentru creditele garantate cu ipotecă imobiliară poate distorsiona echilibrul dintre cerere și ofertă

Data	Rata dobânzii aferente facilității de creditare	DAE medie credite noi locuințe RON	Rată dobândă credite noi locuințe RON cu dobândă inițială fixă pe 5-10 ani*	Limită, 2pp peste dobânda pentru facilitatea de creditare
2009-12	12,00%	13,41%	6,65%	14,00%
2010-02	11,00%	12,56%	n/a	13,00%
2011-12	10,00%	9,02%	6,17%	12,00%
2013-07	8,00%	7,36%	6,94%	10,00%
2013-12	7,00%	6,11%	6,64%	9,00%
2014-10	5,75%	5,53%	6,37%	7,75%
2015-04	3,75%	4,25%	5,94%	5,75%
2017-12	2,75%	4,83%	5,09%	4,75%
2018-01	3,00%	4,90%	5,25%	5,00%
2019-04	3,50%	6,15%	6,67%	5,50%
2019-08	3,50%	5,70%	6,37%	5,50%

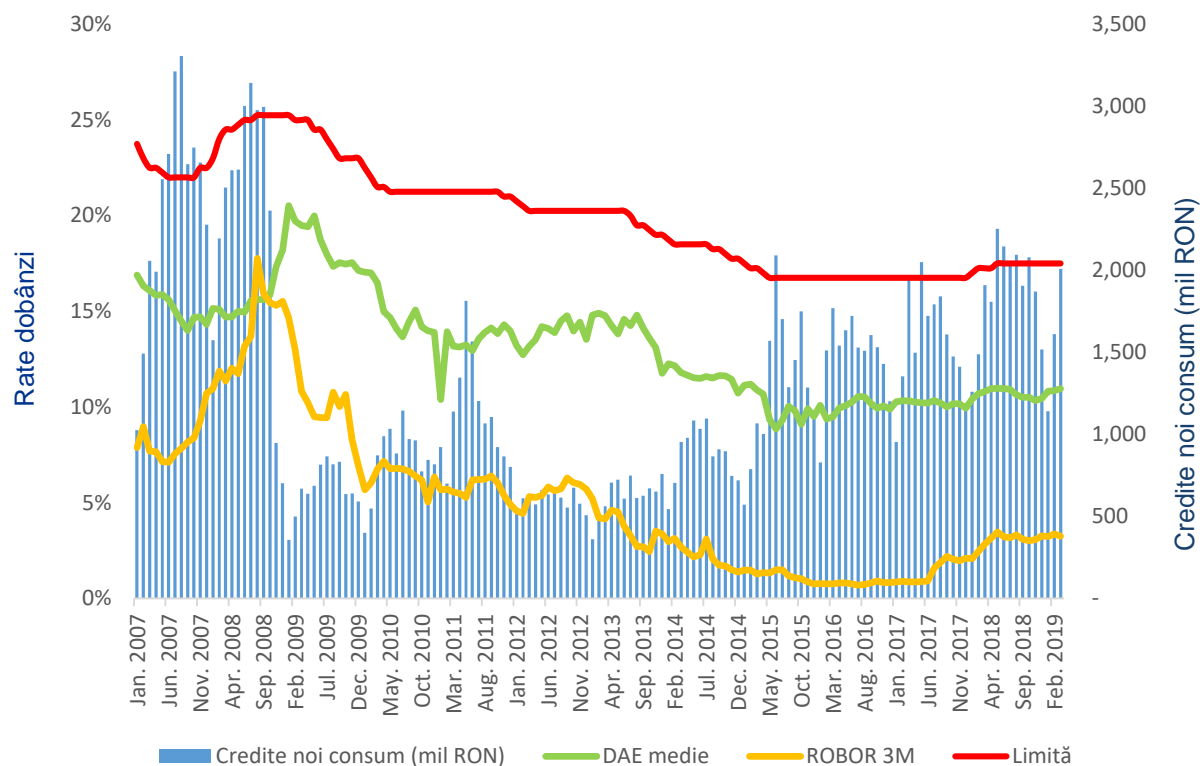
* Ratele de dobândă pe intervale de stabilire inițială a dobânzii publicate de BNR includ doar costul cu dobânda, fără a include costuri suplimentare de ex. de natura comisioanelor, astfel că DAE pe aceste intervale este mai ridicată decât nivelele prezentate.

Sursa: BNR, analiză KPMG, informații publice privind dobânzile oferite de bănci

- Cele mai multe dintre statele care au ales să impună limitări ale ratei dobânzii pentru credite au legat **plafioanele de rate de referință specifice pieței creditului (endogene)**, de ex. media dobânzilor practicate în piață, un avantaj fiind calibrarea relativ simplă.
- **Ratele exogene** servesc altor scopuri (de exemplu gestionarea lichidității) și **nu sunt corelate direct cu piața creditului**.
- **Un plafon redus**, care face ca activitatea de creditare să devină neprofitabilă va duce la o **restrângere a accesului la creditare pentru consumatori**.

Plafonarea dobânzii pentru creditele de consum ar putea duce la retragerea unor produse cu risc mai ridicat din oferta instituțiilor de credit

Evoluția ratelor de dobândă pentru creditele de consum în raport cu plafonul propus

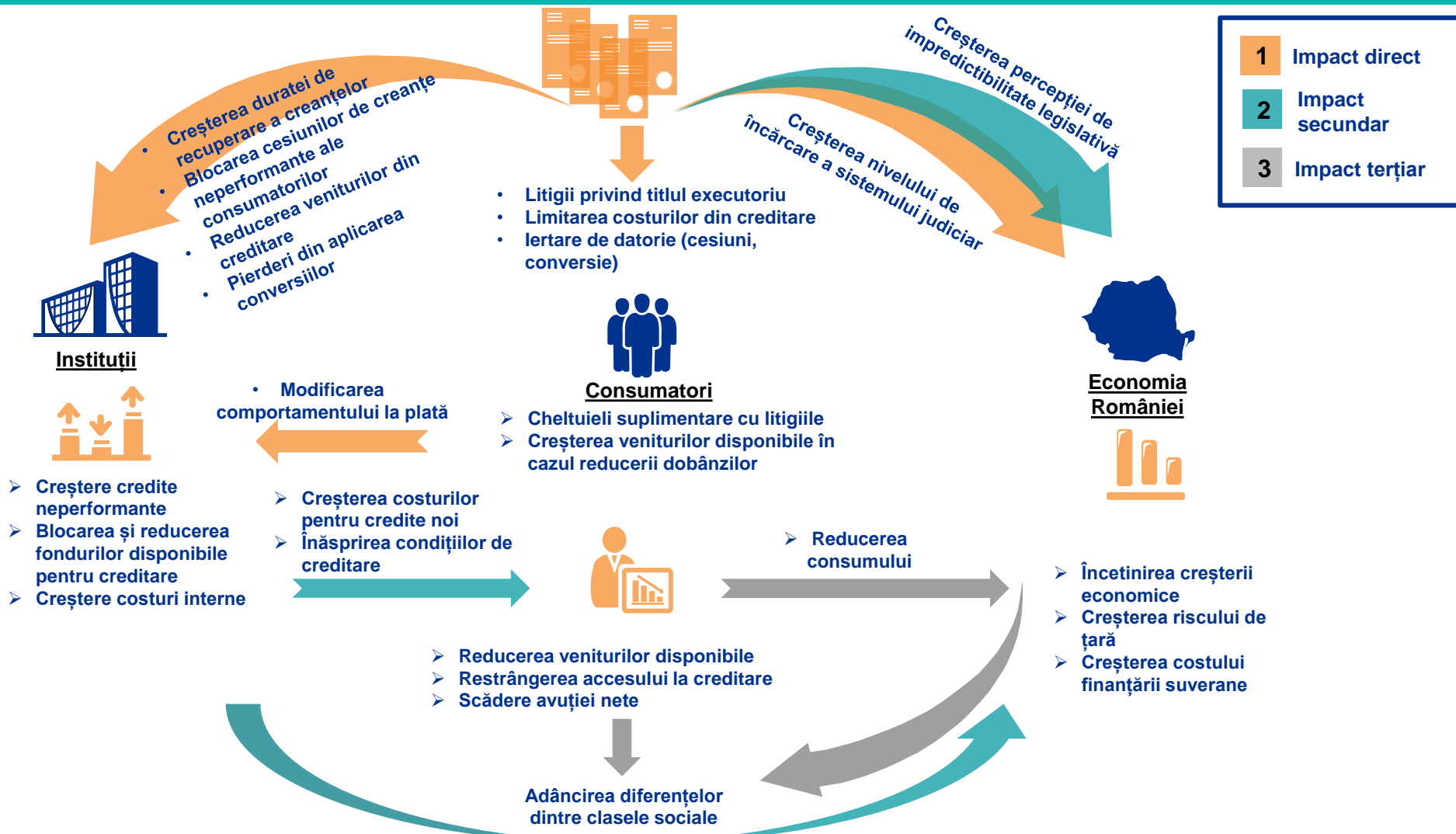
Sursa: BNR, analiză KPMG

- Plafonarea dobânzii pentru creditele de consum la nivelul propus poate avea ca efect **reducerea dobânzilor percepute pentru credite noi** (pentru anumite produse care au DAE peste prag, dar la un nivel apropiat de limită).
- Instituțiile de credit ar **putea retrage din ofertă unele produse cu risc ridicat** (spre exemplu credite negarantate) pentru care rata dobânzii este peste plafon, sau **ar putea să le ofere doar consumatorilor cu risc redus**.

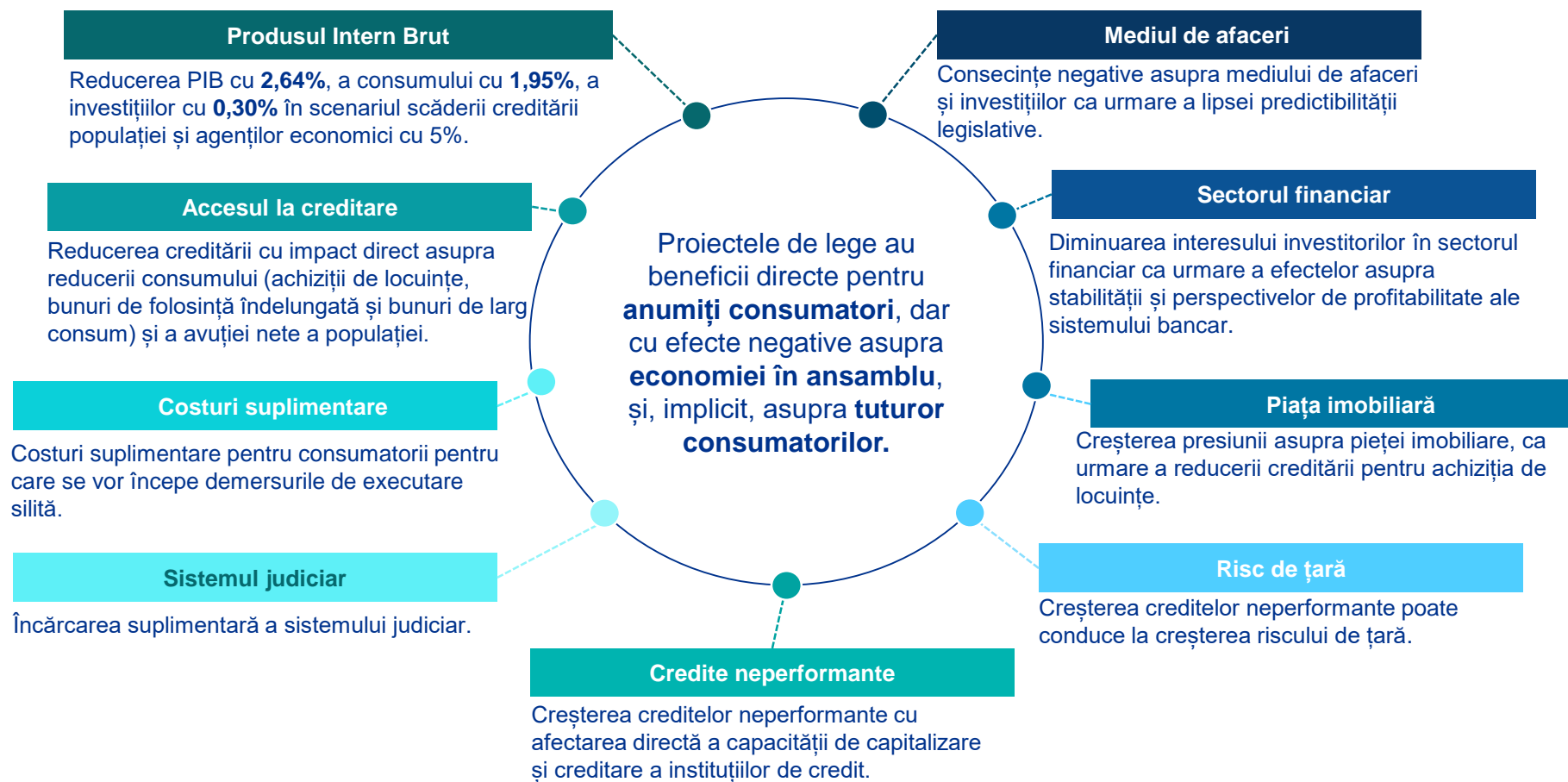

Analiza efectelor potențiale cumulate ale celor patru proiecte de lege

Impactul asupra consumatorilor, instituțiilor și sistemului judiciar se propagă la nivelul întregii economii

Efectele pozitive directe asupra anumitor consumatori trebuie analizate prin raportare la efectele de ansamblu asupra economiei, care afectează indirect toți consumatorii

Reducerea creditării persoanelor fizice și juridice cu 5% poate conduce la o scădere a PIB cu 2,64%

O potențială reducere a creditării populației și agenților economici cu 1%, 2% respectiv 5% ca urmare a diminuării capacității instituțiilor de credit de a finanța sectorul privat este estimată a avea următorul impact asupra consumului, investițiilor și PIB:

	-1%	-2%	-5%
Reducerea creditelor acordate populației și agenților economici, raportat la sold	-2,44 mld RON	-4,88 mld RON	-12,19 mld RON
Impact asupra consumului	-0,45% -2,64 mld RON	-0,96% -5,61 mld RON	-1,95% -11,46 mld RON
Impact asupra investițiilor	-0,07% -0,14 mld RON	-0,15% -0,29 mld RON	-0,30% -0,60 mld RON
Impact asupra PIB	-0,61% -5,71 mld RON	-1,29% -12,16 mld RON	-2,64% -24,81 mld RON

Sursa: estimări KPMG în baza unui model DSGE, conform Secțiunii 3 – Abordare metodologică din studiul extins; pentru dimensionarea în termeni absoluți, au fost folosite valorile pentru 2018 conform BNR și Eurostat

- **Proiectele de lege au implicații multiple** atât la nivelul consumatorilor cât și la nivel macroeconomic, ca urmare a impactului individual precum și la nivel agregat.
- **Principalele efecte sunt reprezentate de:**
  - creșterea creditelor neperformante ca urmare a creșterii duratei și costurilor de recuperare, blocării pieței secundare a creditelor și a modificării comportamentului la plată al debitorilor.
  - reducerea accesului la creditare al populației, cu potențial de propagare la nivelul de ansamblu al economiei – cu beneficii limitate în planul protecției consumatorilor.
- În forma actuală, proiectele de lege ridică o serie de incertitudini cu privire la aria și modul de aplicare, care ar trebui clarificate în scopul analizei.
- Având în vedere cele de mai sus, precum și limitările informațiilor publice care ar trebui utilizate pentru cuantificarea impactului cantitativ, **o analiză aprofundată de impact (cost-beneficii)** ar putea fi realizată doar în baza unor informații oficiale detaliate furnizate de părțile implicate.

Anexa I – Impactul individual și agregat al proiectelor de lege asupra consumatorilor, instituției de credit și economiei în ansamblu

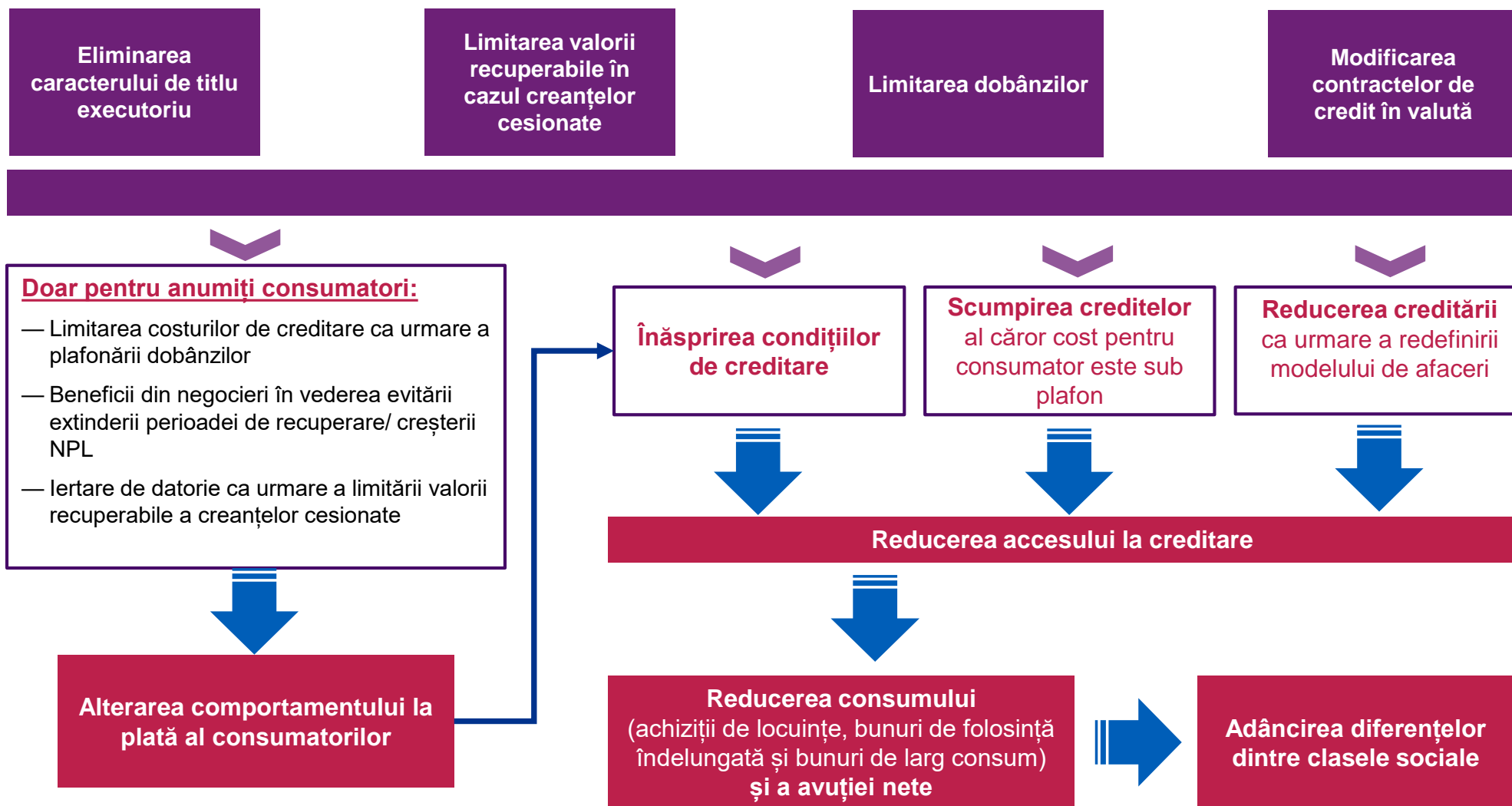

Impactul asupra consumatorilor

Principalele acumulări de efecte la nivelul consumatorilor

Concluzii (1/5)

Consumatorii pentru care se vor începe demersurile în vederea executării silite vor fi nevoiți să fie parte în litigii de obținere a titlului executoriu

- Toți consumatorii pentru care alte soluții de redresare în afară de executarea silită nu sunt fezabile vor fi nevoiți să se apere în litigii inițiate de creditori, prin care se urmărește obținerea unui titlu executoriu în vederea stabilirii certitudinii, lichidității și exigibilității datoriei față de instituția de credit.
- *Aceste litigii ar putea depăși ca durată 3 ani, conform estimărilor KPMG.*
- Doar în cazul unora dintre consumatori litigiile ar putea conduce la modificarea sumelor datorate, de exemplu ca urmare a identificării și anulării unor clauze abuzive. Identificarea clauzelor abuzive poate conduce doar la modificarea sumei de rambursat, nu și la anularea în totalitate a obligațiilor de plată.
- În forma actuală a legilor aplicabile, consumatorii au dreptul ca pe calea contestației la executare să solicite verificarea pe fond a titlului executoriu (i.e. contractul de credit) în ansamblul său, în mod similar cu o acțiune de drept comun.
- În prezent, conform opiniei exprimate de președinții Curților de Apel, contestațiile la executare formulate de consumatori și având ca obiect constatarea nulității clauzelor abuzive sunt scutite de plata taxelor de timbru.

Litigiile de obținere a titlului executoriu vor presupune costuri suplimentare pentru consumatori

- Consumatorii vor suporta cheltuieli suplimentare de judecată, a căror valoare crește proporțional cu durata procesului judiciar și valoarea creditului.

De exemplu, conform estimărilor KPMG, în cazul unui credit de aprox. 75.000 lei, pentru care procesul judiciar presupune toate cele 3 etape – prima instanță de judecată, apel și recurs, costurile totale pot depăși 20.000 lei.

- Instituția de credit poate solicita instanței recuperarea costurilor de obținere a titlului executoriu de la consumator ca și cheltuieli de judecată în litigiul pentru obținerea titlului executoriu.

Concluzii (2/5)

Anumiți consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile, ca urmare a unor constrângeri specifice la care sunt supuse instituțiile de la care au luat credite

- Unii consumatori ar putea beneficia de condiții de rambursare mai favorabile în cazul în care anumite instituții de credit ar fi nevoite să facă concesii suplimentare pentru a evita efectele negative ale extinderii perioadei de recuperare.
- Astfel de situații ar fi generate de circumstanțele specifice unei instituții de credit și nu de aspecte legate de situația financiară a consumatorului.

Debitorii ale căror creanțe au fost deja cesionate pot beneficia de o iertare de datorie, indiferent de situația lor economică și socială

- Consumatorii ale căror creanțe neperformante au fost cesionate către societăți specializate în recuperarea creanțelor ar putea beneficia de o iertare de datorie.
- De asemenea, au posibilitatea de a răscumpăra creanța (și implicit de a-și elibera de ipotecă/ gaj garanțiile aferente, dacă este cazul) la prețul de cesiune, la care se pot adăuga cheltuielile și spezele efective ale contractului și dobânda din ziua în care cesionarul a plătit prețul cesiunii, dacă dispun de lichiditățile necesare.
- Iertarea de datorie se transpune într-o pierdere pentru cumpărătorii de creanțe neperformante, care nu vor mai achiziționa astfel de creanțe. Astfel, instituțiile de credit vor menține creanțele neperformante ale consumatorilor în gestiunea proprie, urmărind în continuare recuperarea acestora, fără ca debitorii să fie absolviți de plata sumelor datorate.

Concluzii (3/5)

Consumatorii care au contracte de credit în derulare ale căror costuri sunt peste plafon vor beneficia de o reducere și implicit o creștere a resurselor disponibile pentru consum și economisire

- Plafonarea ratelor de dobândă pentru contractele aflate în derulare va reduce serviciul datoriei pentru consumatori în cazurile în care costurile contractuale sunt peste nivelul plafonului.
- În cazul acestora se va înregistra o îmbunătățire a situației financiare ca urmare a creșterii resurselor disponibile pentru celelalte cheltuieli sau pentru a economisi.

Consumatorii ar putea să se confrunte cu o limitare a gamei de servicii financiare oferite de instituțiile de credit

Încetarea relației de creditare sau acordării anumitor facilități

- În cazul contractelor în derulare, de exemplu cele cu prelungire (carduri de credit, overdraft), instituțiile de credit ar putea opta să nu prelungească contractele de credit și să solicite rambursarea creditului.
- În vederea încadrării în plafonul pentru ratele de dobândă instituțiile de credit ar putea să decidă să renunțe la acordarea de perioade de grație la plata dobânzii pentru cardurile de credit sau la furnizarea de servicii conexe cu costuri zero.

Retragerea de pe piață a unor produse de creditare pentru persoane fizice

- În condițiile în care costurile instituțiilor de credit pentru unele produse depășesc plafonul, instituțiile pot alege să retragă produsele respective din ofertă.
- Dacă volumul activității de creditare a consumatorilor se reduce substanțial și nu justifică costurile aferente, unele instituții ar putea decide să renunțe complet la oferirea de credite consumatorilor.

Concluzii (4/5)

Restrângerea gamei de produse și potențial a ofertei de credite pentru consumatori este de natură să conducă la limitarea concurenței pe piața creditelor pentru consumatori

- Plafonarea ratelor de dobândă poate duce atât la limitarea diversității produselor disponibile consumatorilor, cât și la reducerea concurenței de pe piață – element esențial care contribuie la protecția consumatorilor.
- În ultimii ani cadrul de reglementare aferent instituțiilor de credit a fost extins pentru a solicita alinierea practicilor de creditare cu interesele și obiectivele consumatorilor.

Consumatorii ar putea să se confrunte cu restrângerea accesului la creditare ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare

- Plafonarea ratei de dobândă poate avea ca efect limitarea accesului la creditare pentru o categorie de consumatori considerați a avea un risc mai ridicat, în cazul acestora costurile estimate ale instituțiilor de credit putând depăși nivelul plafonului.
- Anumiți consumatori ar putea să nu mai fie eligibili pentru creditare și vor fi nevoiți să identifice soluții alternative de finanțare sau să renunțe la achizițiile planificate.
- Pentru creditele noi, instituțiile de credit vor lua în considerare impactul potențial al propunerii legislative (limitarea dobânzilor, creșterea volumului creditelor neperformante asupra capitalului, costului finanțării și profitabilității bancare etc.) și ar putea fi nevoite să recurgă la majorarea costului de creditare sau la înăsprirea condițiilor de creditare.

Proiectul ar aduce beneficii limitate în materie de protecție a consumatorilor, prin raportare la alte mecanisme de protecție disponibile

- Conform formei actuale a legilor aplicabile, consumatorii au dreptul neîngrădit de a iniția acțiuni în instanță pentru constatarea clauzelor abuzive anterior inițierii executării silită, fără costuri suplimentare.
- Mai mult, există la nivelul pieței și alte mecanisme care asigură protecția consumatorilor, inclusiv în ceea ce privește procesul de executare silită, care nu implică costuri suplimentare pentru aceștia.
- Consumatorii ale căror creanțe au fost cesionate către instituții specializate în recuperarea creanțelor neperformante beneficiază de mecanisme de protecție alternative în raport cu aceste instituții. Aceste mecanisme sunt implementate în cadrul OUG 50/2010, care stabilește obligațiile instituțiilor specializate în recuperarea creanțelor în raport cu consumatorii, iar aplicarea lor este asigurată prin intermediul ANPC și a sistemului judiciar.
- Pentru o bună funcționare a pieței secundare a creditelor neperformante, autoritățile europene recomandă implementarea de coduri de conduită pentru transferul și gestiunea creditelor neperformante.

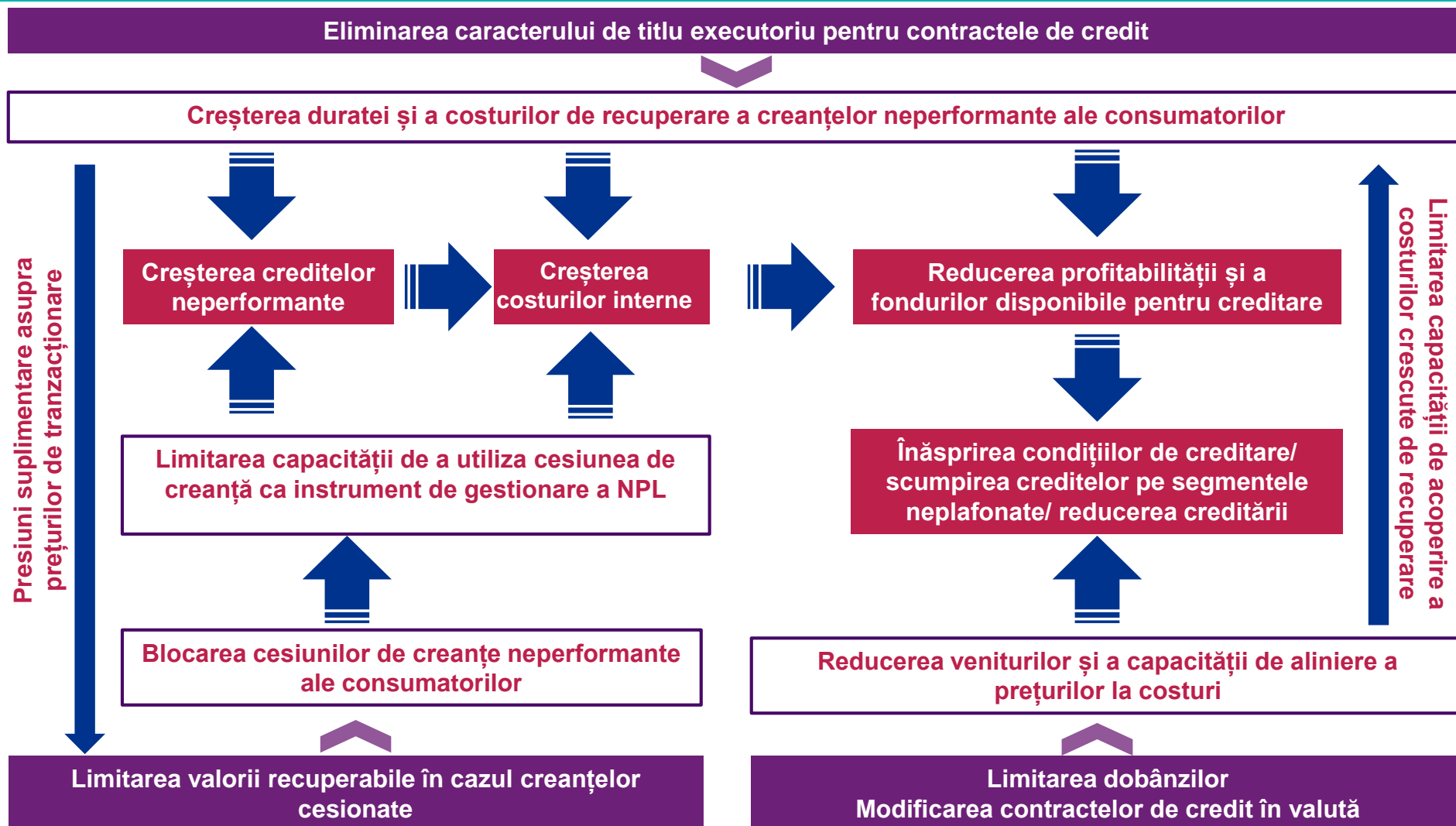

Impactul asupra instituțiilor de credit

Principalele interacțiuni la nivelul instituțiilor de credit

Concluzii (1/2)

Litigiile de obținere a titlului executoriu vor conduce la creșterea duratei de recuperare a creanțelor.

Procesul de recuperare se va extinde cu durata procedurilor juridice adiționale – până la hotărârea judecătorească definitivă - care se pot întinde pe o perioadă de peste 3 ani, conform estimărilor KPMG.

Extinderea duratei de recuperare cu etapa de obținere a titlului executoriu, precum și presiunea generată asupra pieței secundare a creditului pot conduce la creșterea creditelor neperformante

O durată ridicată de recuperare a creanțelor reprezintă unul dintre principalii factori care conduc la stocuri ridicate de credite neperformante și reprezintă un factor considerat în prețului de transfer în cazul vânzărilor de portofolii de credite.

Cesionarea creanțelor reprezintă un instrument de gestionare a nivelului creditelor neperformante care a avut un impact semnificativ asupra nivelului creditelor neperformante la nivelul instituțiilor de credit din România (în baza analizei noastre vânzările de credite neperformante din perioada 2014-2018 au contribuit cu aprox. 8 puncte procentuale din reducerea ratei creditelor neperformante la nivel de sistem).

Diminuarea eficacității acestor instrumente (cadrul legal pentru recuperarea creanțelor și piața secundară a creditelor) poate cauza acumularea de volume de credite neperformante la nivelul instituțiilor de credit.

De asemenea, comportamentul la plată al debitorilor ar putea să se modifice, ca urmare a așteptărilor acestora de a fi scutiți de plata datoriilor indiferent de situația lor economică și socială, având de asemenea un efect de creștere a ratei creditelor neperformante.

La nivel european gestionarea creditelor neperformante este considerată o prioritate având în vedere faptul că volumul ridicat al creditelor neperformante este considerat un risc la adresa stabilității financiare și a creșterii economice. În acest sens există demersuri atât în ceea ce privește cadrul legal de recuperare a creanțelor, cât și piața secundară a creditelor.

Concluzii (2/2)

Plafonarea dobânzilor cumulată cu creșterea costurilor aferente gestionării creditelor neperformante pun presiune atât asupra veniturilor, cât și a costurilor instituțiilor

Reducerea veniturilor ca urmare a plafonării dobânzilor

Structura de tarifare pentru credite are la bază costul riscului asociat (pierderile datorate nerambursării) precum și costurile operaționale și de finanțare aferente orizontului de creditare vizat. Astfel, în cazul contractelor de credit în vigoare, nivelul costurilor ar putea să depășească plafonul (în momentul intrării în vigoare sau ulterior ca urmare a creșterii ratelor de referință de pe piață), ceea ce ar determina o reducere a veniturilor din dobânzi pentru instituțiile de credit, venituri necesare pentru consolidarea bazei de capital, acordării de noi credite, realizării de investiții sau remunerării fondurilor primite de la acționari.

Costuri suplimentare aferente creditelor neperformante

Extinderea duratei de recuperare și restrângerea pieței secundare a creditelor conduc la costuri suplimentare pentru instituții (de ex. cheltuieli de judecată, pierderi din reducerea valorii reale a creanțelor, costul fondurilor atrase pentru creditare care nu produc venituri).

Acumularea unor volume în creștere de credite neperformante conduce la creșterea provizioanelor și a pierderilor din creditare, precum și la creșterea costurilor operaționale ca urmare a redirecționării resurselor interne ale băncii către gestionarea acestor credite. Rata creditelor neperformante reprezintă unul din principalii indicatori de risc bancar, conducând la creșterea costului finanțării pentru instituțiile de credit. Toți acești factori conduc la erodarea profitabilității și a fondurilor disponibile la nivelul instituțiilor de credit pentru acordarea de credite noi populației și agenților economici.

Presiunile asupra modelului de afaceri precum și impredictibilitatea mediului de reglementare local comparativ cu cel european sunt de natură să descurajeze acționarii și investitorii

Impactul individual și cumulat al propunerilor legislative poate avea repercusiuni semnificative asupra veniturilor și costurilor băncilor, implicit și asupra profitabilității acestora, conducând la reducerea interesului investitorilor în sectorul bancar local și la scăderea veniturilor bugetului de stat.

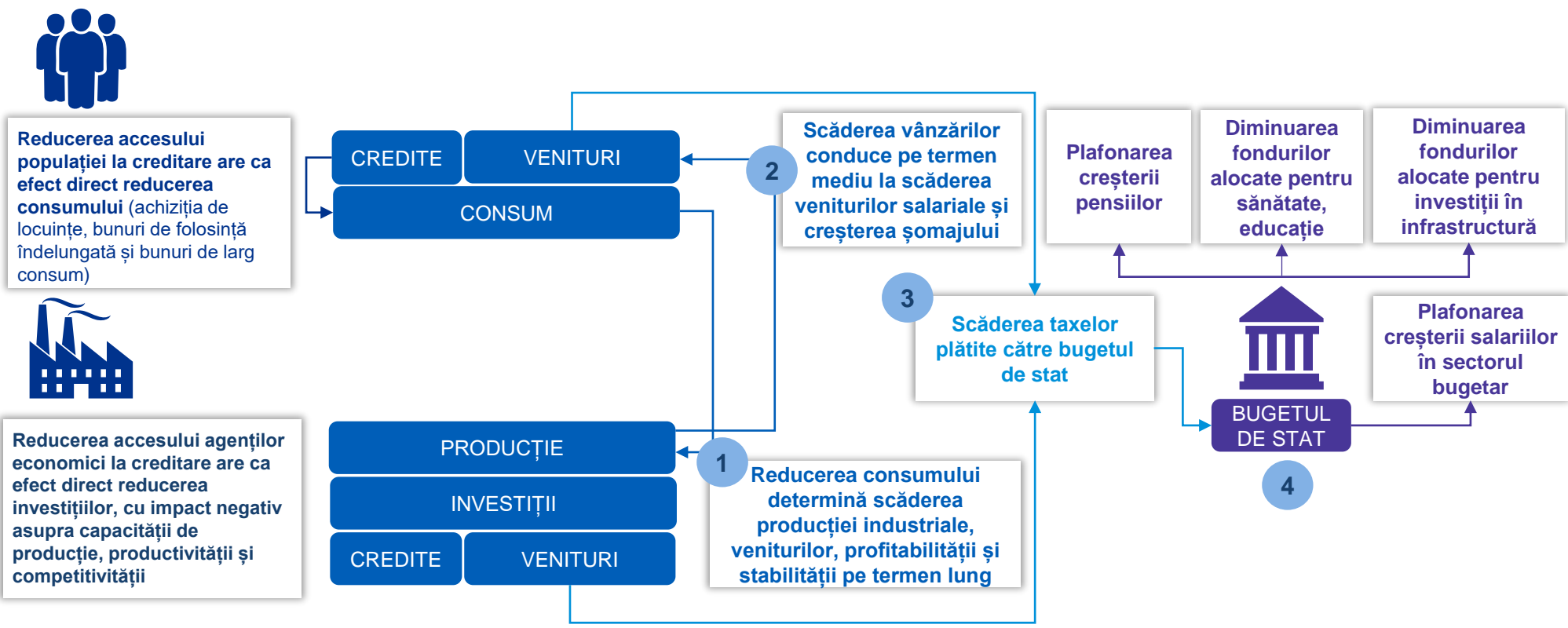

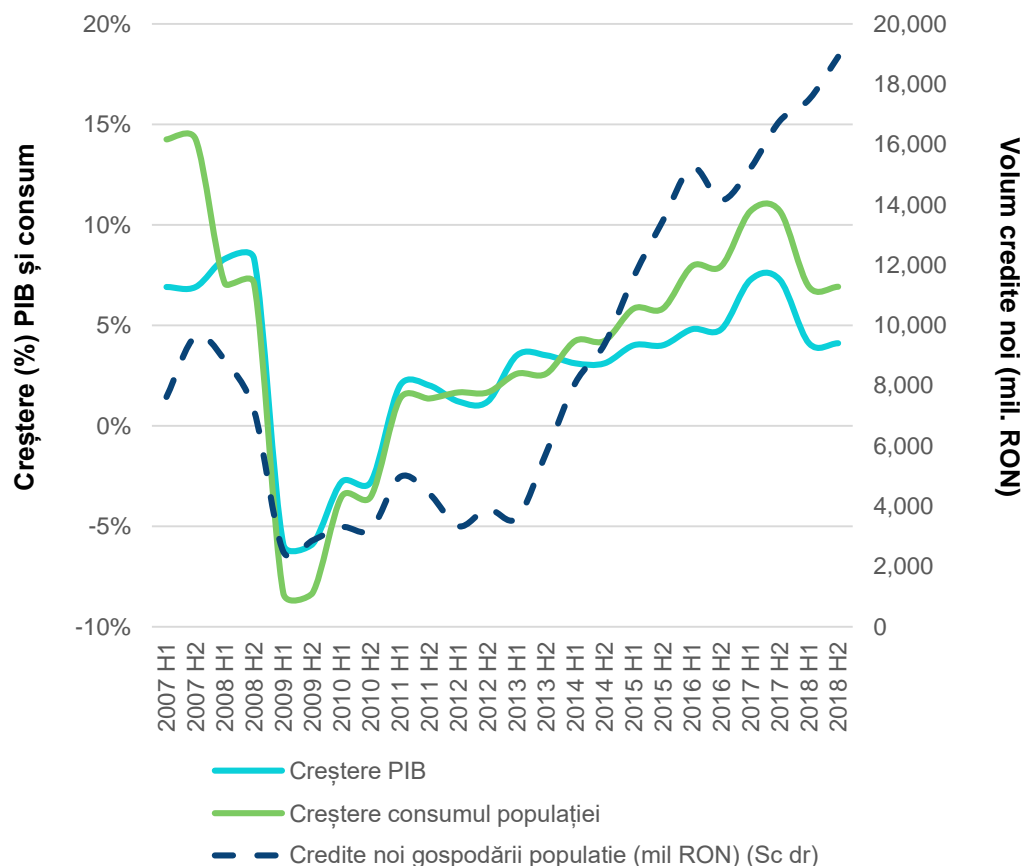
Impactul asupra economiei

Reducerea creditării are un impact direct asupra consumului și poate genera efecte în lanț asupra întregii economii

Reducerea capacității instituțiilor de credit de a finanța populația și agenții economici afectează direct consumul, ceea ce poate genera efecte în lanț asupra întregii economii, respectiv reducerea veniturilor agenților economici cu impact asupra stabilității acestora pe termen mediu și lung, încetinirea creșterii economice și reducerea încasărilor la bugetul de stat.

Creșterea economică și creditarea se influențează reciproc

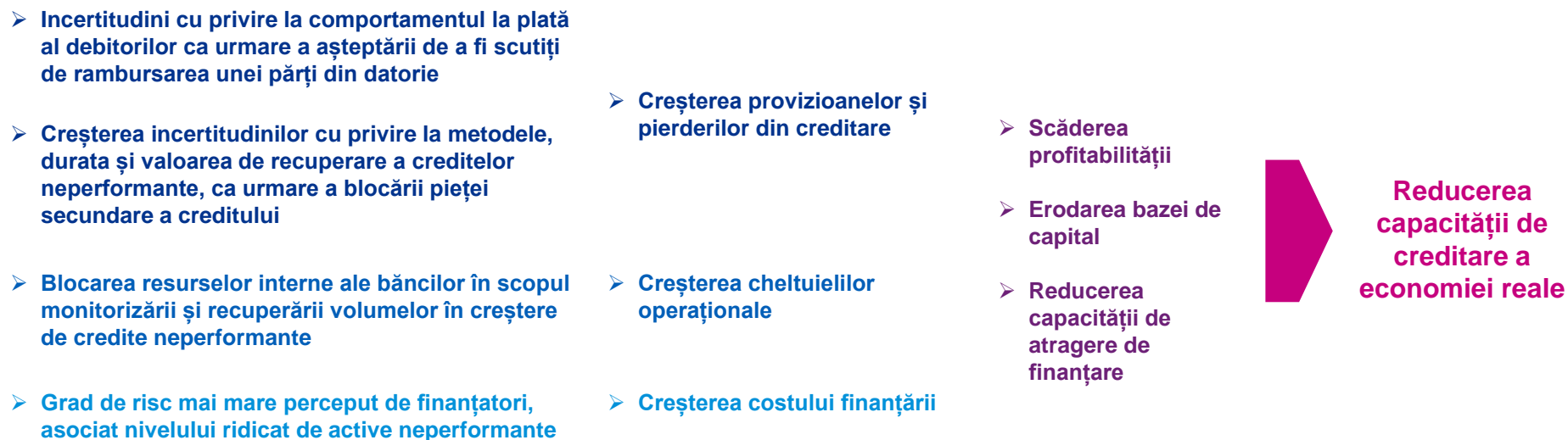
Îmbunătățirea accesului la credite al populației pe fondul scăderii dobânzilor interbancare și ameliorării așteptărilor consumatorilor cu privire la veniturile disponibile a condus la creșterea volumelor de credite noi, stimulând astfel creșterea economică prin revigorarea consumului populației.

Sursa: BNR, INS, Analiză KPMG

Un nivel ridicat al creditelor neperformante reduce capacitatea instituțiilor de credit de a finanța economia reală

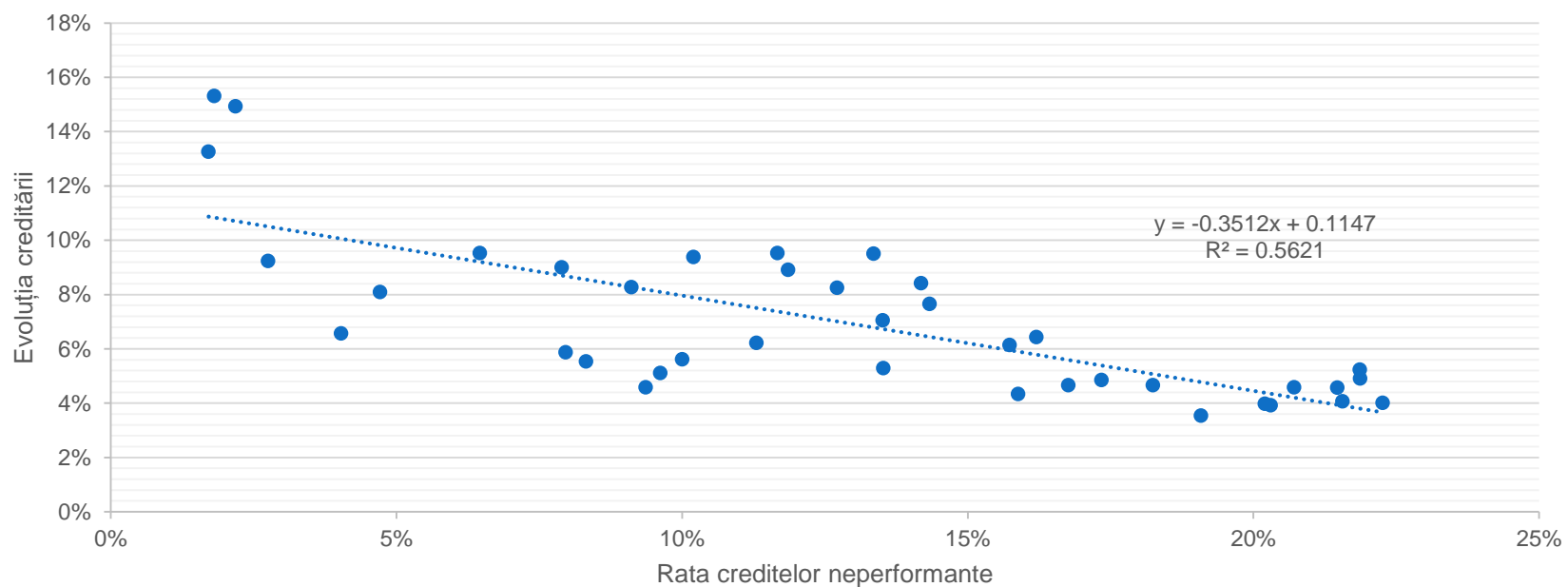
La nivelul instituțiilor de credit, impactul inițiativelor legislative se poate transmite prin creșterea nivelului creditelor neperformante. Un volum ridicat al creditelor neperformante este de natură să erodeze profitabilitatea și capitalul bancar disponibil pentru acordarea de noi credite, cu impact direct asupra capacității sistemului bancar de a finanța economia reală.

Efectele măsurii de limitare a valorii recuperabile a creanțelor și eliminare a caracterului de titlul executoriu asupra capacității băncilor de a finanța sectorul privat

Creditarea economiei reale de către instituțiile de credit este corelată cu evoluția ratei creditelor neperformante

Analiza cantitativă a datelor pentru România în perioada 2008 – 2019 indică o corelație ridicată între evoluția creditării (măsurată ca modificare trimestrială a creditelor noi acordate de instituțiile de credit ca procent din PIB) în raport cu rata creditelor neperformante

Sursa: BNR, Eurostat, analiză KPMG

Reducerea creditelor neperformante ar putea genera o capacitate suplimentară de creditare a sectorului privat de 2,4% din PIB

Reducerea ratei creditelor neperformante la un nivel de 3% ar putea genera pentru instituțiile de credit capital suplimentar de 2,3 miliarde lei, care ar putea susține un volum de credite suplimentar de 22,6* miliarde lei.

Credite neperformante la decembrie 2018	11,3 mld RON	
Credite neperformante pentru un nivel al ratei NPL de 3% (limita maximă de risc scăzut conform EBA)	6,8 mld RON	Menținând constant volumul de credite acordate sectorului privat
Reducere credite neperformante (valoare brută)	4,5 mld RON	
Reducere credite neperformante (valoare netă)	2,5 mld RON	Aplicând gradul de acoperire cu provizioane curent, pe categorii de credite
Capital obținut din vânzarea cu un discount de 10% față de valoarea netă	2,3 mld RON	
Capacitate de creditare suplimentară	22,6 mld RON	Menținând constante rata fondurilor proprii și gradul de expunere la risc al activelor

Creștere potențială în volumul creditării

+ 6,5%

În raport cu soldul creditelor acordate sectorului privat de către instituțiile de credit la 30 decembrie 2018 (349 mld RON)

Creditare suplimentară ca volum din PIB

+ 2,4%

În raport cu PIB estimat pentru 2018 (944 miliarde lei)

Sursa: estimare KPMG pe baza informațiilor la 31 decembrie 2018 furnizate de BNR, INS

* Estimarea a fost realizată utilizând nivelul NPL de la 31 decembrie 2018.

Concluzii (1/3)

Limitarea capacității instituțiilor de utilizare a cesiunii de creanță în vederea gestionării nivelului creditelor neperformante, cumulată cu apariția litigiilor de obținere a titlului executoriu vor conduce la încărcarea suplimentară a sistemului judiciar

- Blocarea pieței secundare a creditelor conduce la acumularea de credite neperformante la nivelul instituțiilor, care vor fi nevoite să le gestioneze intern în cadrul unor procese îngreunate, de natură să determine accelerarea procedurilor de executare silită.
- Litigiile inițiate pentru obținerea titlului executoriu în vederea executării silite vor conduce la încărcarea suplimentară a instanțelor de judecată. Conform cadrului legal în vigoare, procesul civil cuprinde 3 faze de judecată – prima instanță (judecătorie/ tribunal), apel și recurs iar conform estimărilor noastre acestea se pot extinde la peste 3 ani.

Reducerea creditării pentru achiziția de locuințe poate crește presiunea asupra pieței imobiliare

- Limitarea accesului la credite pentru achiziția de locuințe ca urmare a înăsprii condițiilor de creditare ar putea pune o presiune suplimentară asupra pieței imobiliare, cu efecte negative asupra valorii bunurilor imobiliare locative.

Creșterea creditelor neperformante poate conduce la creșterea riscului de țară

- Creșterea ratei creditelor neperformante ca urmare a reducerii eficacității a două instrumente esențiale de soluționare a acestora (cadrul legal și piața secundară a creditelor) determină creșterea riscului de țară.
- Creșterea riscului de țară are un impact direct asupra costului finanțării suverane și al finanțărilor acordate de instituțiile financiare, precum și asupra investițiilor străine pe termen mediu și lung.

Concluzii (2/3)

Măsurile ar putea afecta stabilitatea și perspectivele de profitabilitate ale sistemului bancar, diminuând interesul investitorilor în acest sector

- Propunerile legislative generează incertitudini cu privire la perspectivele de profitabilitate ale instituțiilor de credit și determină creșterea cerințelor de capital, ca urmare a limitării veniturilor și creșterii provizioanelor și a costurilor interne
- Reducerea interesului investitorilor în sectorul bancar s-ar putea transpune în ieșiri de capital și ar putea determina reducerea concurenței la nivelul sectorului.

Efectele asupra consumatorilor și instituțiilor de credit pot genera efecte în lanț asupra economiei în ansamblu

- Fiecare proiect legislativ, precum și interacțiunile dintre acestea sunt de natură să conducă la reducerea creditării, cu impact asupra:
  - consumului populației (achiziția de locuințe, bunuri de folosință îndelungată și bunuri de larg consum)
  - creșterii costurilor pentru creditarea persoanelor juridice (în vederea redistribuirii costurilor fixe ale instituțiilor).
- Astfel, pot fi generate efecte în lanț asupra întregii economii, respectiv reducerea veniturilor agenților economici cu impact asupra stabilității acestora pe termen mediu și lung, încetinirea creșterii economice și reducerea încasărilor la bugetul de stat.
- Conform estimărilor KPMG o reducere cu 5% a soldului creditelor acordate populației și agenților economici (respectiv 12,19 mld RON la decembrie 2018) poate conduce la o reducere cu 2,64% a PIB.

Concluzii (3/3)

Lipsa predictibilității legislative poate avea consecințe negative asupra mediului de afaceri și investițiilor

- Lipsa unor fundamentări riguroase și a unor analize de impact asupra mediului economic a propunerilor legislative în formă individuală și agregată generează incertitudini la nivelul mediului economic din România, reducând încrederea investitorilor existenți sau potențiali.
- Astfel de măsuri transmit un semnal negativ către comunitatea de afaceri și investitori și pot afecta planurile investitorilor pe termen lung.

Anexa II – Metodologie și limitări

Abordarea generală a studiului

În vederea realizării unei analize obiective, a fost utilizată o bază cât mai largă de informații relevante disponibile în mod public cu privire la contextul curent și la mecanismele financiare și economice locale și europene. În acest sens, au fost parcurse următoarele etape principale:

Identificarea contextului curent, în baza:

- legislației locale și europene relevante
- practicilor recunoscute de piață precum și a
- rapoartelor relevante emise de autorități sau grupuri de lucru ale acestora la nivel local sau european.

Identificarea și analiza efectelor potențiale directe și indirecte precum și succesiunea acestora în baza principiilor general valabile de micro și macroeconomie, după caz, precum și în baza principiilor de bază ale pieței monetare și ale piețelor financiare.

Analiza impactului cantitativ

Acolo unde a fost posibil au fost incluse ilustrări numerice simplificate utilizând informații disponibile în mod public.

De asemenea, având în vedere că prin natura inițiativelor legislative analizate poate fi afectată oferta de credit, este analizat impactul acestora în fluctuațiile ciclului de afaceri utilizând un model DSGE (Dynamic Stochastic General Equilibrium) cu fricțiuni financiare în care a fost încorporat sectorul bancar, obiectivul principal fiind de a înțelege rolul de intermediere bancară în transmiterea impulsurilor monetare și de a analiza modul în care șocurile sunt transmise către economia reală. *Aspectele metodologice aferente sunt prezentate în detaliu în cadrul studiului de impact KPMG.*

Efectele potențiale identificate au fost prezentate cumulat pe fiecare arie de impact, respectiv:

- Consumatori
- Instituții de credit
- Economie

Informațiile ale căror sursă este indicată a fi BNR au fost preluate din website-ul BNR, unde sunt accesibile în mod gratuit.

Bibliografia extinsă care a stat la baza sintezei este prezentată în cadrul studiului de impact întocmit de KPMG.

Întocmire

Informațiile care au stat la baza întocmirii acestui studiu sunt limitate la informații disponibile în mod public din surse oficiale, care au fost indicate specific în cadrul fiecărei secțiuni sau generic în cadrul secțiunii Bibliografie. Nu am avut obligația de a stabili sau de a evalua nivelul de încredere al acestor surse sau de a verifica corectitudinea și completitudinea informațiilor furnizate de către acestea. În cazul în care am identificat anumite limitări ale informațiilor utilizate, acestea au fost indicate în mod specific în cadrul studiului.

Informațiile furnizate de modelul utilizat pentru cuantificarea impactului cantitativ potențial asupra economiei încorporează limitările aferente caracteristicilor seriilor de date utilizate precum și limitările aferente metodologiei identificate în studiile de specialitate. Impactul cantitativ obținut reprezintă estimări care pot diferi de valorile efectiv înregistrate având în vedere complexitatea mediului macroeconomic și a sectorului financiar precum și a factorilor care acționează asupra acestora.

Analiza realizată a utilizat informațiile disponibile public până la data furnizării studiului, KPMG neavând obligația actualizării sau extinderii acestora în cazul în care apar modificări ale proiectelor legislative sau ale datelor, studiilor sau rapoartelor utilizate pentru identificarea și cuantificarea efectelor. Anumite analize cuprinse în studiu au necesitat un set de ipoteze, care au fost prezentate în cadrul studiului și validate de reprezentanții ARB.

Concluziile noastre au fost formulate pe baza informațiilor identificate conform metodologiei descrise, considerând că acestea sunt corecte, complete și adecvate pentru scopul studiului nostru. Comentariile furnizate de către noi în cadrul studiului nu reprezintă o opinie juridică sau o recomandare de acțiune într-un anumit fel. Serviciile și comentariile oferite în cadrul studiului nu implică asumarea de către KPMG de responsabilități de decizie. Procedurile pe care le-am efectuat în vederea realizării studiului sunt limitate în natură și scop conform celor stabilite prin scrisoarea de angajament care a stat la baza întocmirii studiului.

Limitarea răspunderii

KPMG nu garantează că informațiile ce vor fi prezentate în studiu răspund obiectivelor oricărei terțe părți, alta decât ARB, care are acces la studiu. KPMG nu este răspunzătoare pentru deciziile aparținând autorităților publice sau entităților/ organizațiilor/ persoanelor cu atribuții și competențe în domeniu.

KPMG nu datorează și nu acceptă nicio obligație față de terțele părți care au acces la studiu, decurgând în orice manieră și pe orice bază, și nu va fi ținută răspunzătoare pentru nicio pierdere, daună sau cheltuială de orice natură, cauzată de utilizarea de către terțe părți a studiului, a informațiilor cuprinse în acesta sau a declarațiilor emise în legătură cu acesta sau care sunt în alt fel o consecință a accesului terțelor părți la studiu. În aceste condiții, dacă orice terță parte dorește să se bazeze pe studiu și pe declarațiile formulate de KPMG în legătură cu acestea, va face acest lucru exclusiv pe riscul său. Orice terță parte trebuie să facă propria evaluare a aspectelor menționate în prezentul studiu.

© 2019 KPMG Advisory S.R.L., a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks of KPMG International.